

9.7.2021

EOAK/4973/2020

EOAK/8222/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Ulla-Maija Lindström

VEROTARKASTUS JA VEROHALLINNON VIRKAMIESTEN MENETTELY

1 KANTELOT

Kantelija pyysi tutkimaan Verohallinnon ja sen virkamiesten menettelyn hänen - - - pankkitileihin vuosien 2011-2013 kohdistuvan verotarkastuksen - - - toimittamisessa sekä verotarkastuskertomukseen perustuvissa verotuksen oikaisupäätöksissä verovelvollisen vahingoksi verovuosilta 2011, 2012 ja 2013.

- - -

2 SELVITYS

- - -

3 RATKAISU

- - -

3.3 Kantelijan oikaisuvaatimusten käsittelyaika

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain 2 luvun hyvän hallinnon perusteisiin kuuluu muun ohella lain 7 §:ssä säädetty palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuuden vaatimus. Pykälän 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 5 luvussa säädetään asian käsittelyä koskevista yleisistä vaatimuksista. Niihin kuuluu muun ohella lain 23 §:ssä säädetty käsittelyn viivytyksettömyys ja lain 23 a §:ssä säädetty käsittelyajan määrittely.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Hallintolain 23 a §:n mukaan viranomaisen on määriteltävä toimialansa keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa oleva käsittelyaika sellaisille hallintopäätöksellä ratkaistaville asioille, jotka voivat tulla vireille vain asianosaisen aloitteesta. Tämä ei koske asioita, joiden käsittelylle on säädetty määräaika.

Verotusmenettelystä annetun lain 5 luvussa säädetään muutoksenhausta. Lain 63 §:n 3 momentin mukaan oikaisuvaatimus on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Kantelija teki Verohallinnon verovelvollisen vahingoksi tekemistä verotuspäätöksistä oikaisuvaatimukset 26. ja 27.2. sekä 6., 15. ja 19.3.2018. Verohallinnon Henkilöverotusyksikkö otti oikaisuvaatimukset käsittelyyn huhtikuussa 2019. Yksikkö lähetti 3.6.2019 oikaisuvaatimukset verotuksen oikaisulautakuntaan. Kantelijan 9.8.2019 lähettämän lisäselvityksen johdosta verotuksen oikaisulautakunta palautti kaikki oikaisuvaatimukset takaisin Henkilöverotusyksikköön. Yksikkö lähetti 14.8.2019 oikaisuvaatimukset verotuksen oikaisulautakuntaan. Kantelija toimitti 28.10.2019 uutta lisäselvitystä, minkä johdosta verotuksen oikaisulautakunta 10.8.2020 siirsi oikaisuvaatimukset takaisin Henkilöverotusyksikköön. Henkilöverotusyksikkö siirsi vaatimukset takaisin verotuksen oikaisulautakunnalle 25.8.2020. Verotuksen oikaisulautakunnan päätökset annettiin 22.9.2020.

Henkilöverotusyksikön selvityksen mukaan kantelijan oikaisuvaatimuksen kokonaiskäsittelyaika oli yli kaksi vuotta, mikä ylitti Verohallinnon käsittelyaikatavoitteen. Oikaisuvaatimukset otettiin käsittelyyn 14 kuukauden kuluessa niiden saapumisesta. Oikaisuvaatimuksen käsittelyn viivästyminen oikaisulautakunnassa johtui siitä, että oikaisulautakunta odotti asiakokonaisuuteen liittyvää päätöstä hallinto-oikeudesta.

Asioiden monimutkaisuudesta johtuen sekä eri aikoina saapuneiden lisäselvitysten vuoksi, oikaisuvaatimuksia ei saatu ratkaistuksi Verohallinnon asettamaan tavoitteen mukaisessa aikataulussa. Henkilöverotusyksikkö pahoitteli pitkää kokonaiskäsittelyaika. Verotuksen oikaisulautakunnan selvityksen mukaan käsittelyaika oikaisulautakunnassa oli yli vuoden.

Selvityksen mukaan, ottaen huomioon kantelijan verotukseen vaikuttanut verovalituksen vireilläolo, hallinto-oikeudessa käsittelyaika oli normaali. Verohallinnon Esikunta- ja oikeusyksikkö pahoitteli lausunnossaan, että oikaisuvaatimusten käsittelyajat olivat hetkellisesti pidentyneet. Lisälausunnossaan se katsoi kantelijan oikaisuvaatimuksen käsittelyajan olleen normaali.

Olen aikaisemmissa verotuksen oikaisuvaatimusten käsittelyaikaa koskevissa ratkaisuissani todennut, että pitkä yleinen käsittelyaika on ongelmallinen hallintoasian joutuisan ja viivytyksettömän käsittelyn vaatimuksen kannalta. Erityisesti hyvän hallinnon perusteisiin kuuluva hallinnon palveluperiaate edellyttää, että oikaisuvaatimusasiat ratkaistaan joustavasti ja tehokkaasti. Oikaisuvaatimusasioiden tehokkaalla käsittelyllä on myös merkitystä arvioitaessa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista. Niissä tapauksissa, joissa oikaisuvaatimuksen jälkeen haetaan muutosta, oikaisuvaatimusvaihe pidentää asian kokonaiskäsittelyaikaa. Oikeusturvan asianmukaisen toteutumisen kannalta on tämän vuoksi tähdellistä, että oikaisuvaatimukset käsitellään joutuisasti.

Käsitykseni mukaan vuoden käsittelyaika verotuksen oikaisulautakunnassa on pitkä ja erityisesti, kun otetaan huomioon sitä edeltänyt noin 16 kuukautta kestänyt käsittely Henkilöverotusyksikössä, näin pitkät käsittelyajat johtavat vääjäämättä asian kokonaiskäsittelyajan muodostumisen kohtuuttoman pitkäksi. Henkilöverotusyksikön selvityksestä ei ilmene, miksi kantelijan oikaisuvaatimukset otettiin käsittelyyn vasta 14 kuukauden kuluttua niiden saapumisesta Verohallintoon. Oikaisuvaatimukset olivat tuolloin olleet vireillä ja ilman aktiivisia käsittelytoimenpiteitä yli Verohallinnon ilmoittaman käsittelyaikatavoitteen 12 kuukautta. Kun oikaisuvaatimukset otettiin Henkilöverotusyksikössä käsittelyyn, ne lähetettiin verotuksen oikaisulautakuntaan muutaman kuukauden kuluttua. Kantelijan lisäselvitysten johdosta verotuksen oikaisulautakunta palautti oikaisuvaatimukset Henkilöverotusyksikköön, joka muutaman päivän kuluttua lähetti ne uudelleen verotuksen oikaisulautakuntaan. Kantelija toimitti 28.10.2019 jälleen lisäselvitystä. Verotuksen oikaisulautakunta palautti 10.8.2020 tämän lisäselvityksen johdosta oikaisuvaatimukset Henkilöverotusyksikköön. Oikaisulautakunnan selvityksestä ei ilmene, millä perusteella se vasta runsaan 9 kuukauden kuluttua palautti vaatimukset uudelleen Henkilöverotusyksikköön valmisteltavaksi.

Henkilöverotusyksikkö siirsi oikaisuvaatimukset kahden viikon kuluttua verotuksen oikaisulautakuntaan, joka 22.9.2020 tekemillään päätöksillä ratkaisi kantelijan oikaisuvaatimukset.

Veronoikaisupäätöksin kantelijan tuloon lisätty määrä verovuosilta 2011, 2012, 2013 ja 2015 on ollut merkittävä, yhteensä noin 430 000 euroa. Kantelijan 26. ja 27.2.2018 sekä 6., 15. ja 19.3.2018 vireille tulleiden oikaisuvaatimusten käsittelyaika Verohallinnossa oli yli kaksi ja puoli vuotta, kun verotuksen oikaisulautakunnan päätökset annettiin 22.9.2020. Henkilöverotusyksikössä kantelijan oikaisuvaatimukset olivat vireillä 14 kuukautta ilman aktiivisia toimenpiteitä ja myös verotuksen oikaisulautakunnassa ne olivat 9 kuukautta vireillä ennen kuin oikaisulautakunta palautti ne saadun selvityksen johdosta Henkilöverotusyksikön valmisteltavaksi. Kantelijan oikaisuvaatimusten kokonaiskäsittelyajasta ne olivat siten runsaat kaksi vuotta vireillä ilman aktiivisia toimenpiteitä. Vaikka oikaisulautakunnan mukaan se jäi odottamaan asiaan vaikuttavaa hallinto-oikeuden ratkaisua, en voi pitää hyväksyttävänä sitä, että jo kohtuuttoman pitkään vireillä olevassa asiassa oikaisulautakunta uuden selvityksen johdosta palautti asiat vasta 9 kuukauden kuluttua valmisteluun. Käsitykseni mukaan kantelijan oikaisuvaatimusten käsittely Verohallinnossa ei täyttänyt perustuslaissa turvattuun oikeusturvaan kuuluvaa oikeutta saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä eikä myöskään hallintolaissa ja verotusmenettelystä annetussa laissa säädettyä oikaisuvaatimuksen käsittelyn viivästyttämättömyyden vaatimusta.

Verohallinnon laiminlyöntien vuoksi kantelijan oikaisuvaatimusten käsittelyaika on ollut kohtuuttoman pitkä eikä, kuten olen edellä todennut, käsittely mielestäni täyttänyt perustuslaissa turvattua oikeutta saada asiansa käsiteltyä ilman aiheetonta viivytystä. Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain nojalla asianosaisella on oikeus saada valtion varoista kohtuullinen hyvitys, jos oikeudenkäynti viivästyy siten, että se loukkaa asianosaisen oikeutta oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa. Lain mukaan hyvitystä on vaadittava pääasiaa käsittelevältä tuomioistuimelta. Vaatimus on tehtävä hyvissä ajoin ja viimeistään ennen pääasian käsittelyn päättymistä puhevallan menettämisen uhalla. Vaatimusta ei voi tehdä valituslupaa edellyttävässä asiassa korkeimmassa hallinto-oikeudessa ilman pätevää syytä. Pohjois-Suomen hallinto-oikeudesta 7.6.2021 saadun tiedon mukaan kantelijan verovalitukset ovat hallinto-oikeudessa vireillä.

Koska kantelijalla on mahdollisuus vaatia hallinto-oikeudessa oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämistä, tydyn toteamaan, että kantelijan oikaisuvaatimusten käsittely Verohallinnossa ei täytä perustuslaissa turvattua oikeutta saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Ottaen huomioon myös asian taloudellinen merkitys kantelijalle Verohallinnon menettely on ollut lainvastainen.

- - -

4 TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Verohallinnolle huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3.3. selostetusta lainvastaisesta laiminlyönnistä käsitellä kantelijan oikaisuvaatimukset asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

- - -

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Verohallinnolle.

Muilta osin kantelu ei johtanut toimenpiteisiin laillisuusvalvontani puitteissa.